

شناخت، رفتار، یادگیری

تدوین بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن و تأثیر آن بر مهارت‌های شناختی و اجتماعی کودکان دیرآموز

نرجس رضائی کوچی^۱، مریم اساسه^۲، لیلا کاشانی وحید^۳، مریم برزگر^۳

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، گروه روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. استادیار، گروه روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳. استادیار، گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

* ایمیل نویسنده مسئول: m.asaseh@iau.ac.ir

تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۱۰/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۰۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۷/۱۴

تاریخ ارسال: ۱۴۰۴/۰۲/۰۲

چکیده

هدف پژوهش، تدوین بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن و بررسی تأثیر آن بر بهبود مهارت‌های شناختی و اجتماعی کودکان دیرآموز است. این پژوهش با رویکرد آمیخته (کیفی-کمی) انجام شد. در بخش کیفی، از مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۱۲ نفر از متخصصان حوزه ادبیات کودکان و استادان روان‌شناسی برای طراحی بسته قصه‌گویی استفاده شد. قصه‌های منتخب از مجموعه کلیله و دمنه انتخاب و در سه محور مهارت‌های کلامی، شناختی و اجتماعی سازمان‌دهی گردید. در بخش کمی، طرح نیمه‌آزمایشی با پیش‌آزمون-پس‌آزمون و گروه کنترل اجرا شد. جامعه آماری شامل ۳۰ دانش‌آموز دیرآموز پایه ابتدایی اول شهر جهرم بود که به صورت هدفمند انتخاب و به دو گروه آزمایش و گواه تقسیم شدند. گروه آزمایش طی ۳۰ جلسه آموزش قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن شرکت کرد. ابزار گردآوری داده‌ها شامل آزمون هوش و کسلر (WISC-V) و پرسش‌نامه مهارت‌های اجتماعی گر‌شام و الیوت (۱۹۹۰) بود. داده‌ها با تحلیل کوواریانس چندمتغیره (MANCOVA) تحلیل شدند. نتایج نشان داد آموزش بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن موجب افزایش معنادار در خرده‌مقیاس‌های مهارت‌های شناختی شامل درک مطلب کلامی، بصری-فضایی، استدلال سیال، حافظه فعال و سرعت پردازش شد ($p < 0.05$). همچنین، این بسته موجب بهبود معنادار مهارت‌های اجتماعی شامل خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود و همکاری گردید. ضریب روایی محتوایی کل جلاسات ۰.۸۹ و پایایی کلی بسته ۰.۹۲ به دست آمد که بیانگر اعتبار بالای آن است. آموزش بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن می‌تواند به عنوان رویکردی مؤثر و فرهنگی در ارتقای مهارت‌های شناختی و اجتماعی کودکان دیرآموز به کار گرفته شود. این بسته ضمن فراهم سازی تعامل میان شناخت و هیجان، با ایجاد فضای یادگیری لذت‌بخش و بومی، زمینه رشد فراگیر و سازگاری اجتماعی را در این کودکان فراهم می‌آورد.

کلیدواژه‌گان: بسته قصه‌گویی، قصه‌های کهن، مهارت‌های شناختی، مهارت‌های اجتماعی، کودکان دیرآموز

شیوه استناددهی: رضائی کوچی، نرجس، اساسه، مریم، کاشانی وحید، لیلا، و برزگر، مریم. (۱۴۰۴). تدوین بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن و تأثیر آن بر مهارت‌های شناختی و اجتماعی کودکان دیرآموز. *شناخت، رفتار، یادگیری*، ۳(۴)، ۱۹-۱.

Cognition, Behavior, Learning

Developing a Storytelling Package Based on Ancient Tales and Its Impact on the Cognitive and Social Skills of Slow-Learning Children

Narjes. Rezaei Kouchi¹, Maryam. Asaseh^{2*}, Leila. Kashani Vahid², Maryam. Barzegar³

1. PhD. student in Psychology and Education of Exceptional Children, Department of Psychology and Education of Exceptional Children, S.R.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Psychology and Education of Exceptional Children, S.R.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, S.R.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

*Corresponding Author's Email: masaseh@iau.ac.ir

Submit Date: 2025-04-22

Revise Date: 2025-10-06

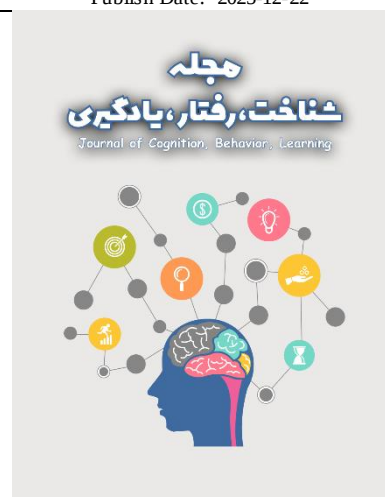
Accept Date: 2025-10-27

Publish Date: 2025-12-22

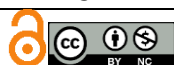
Abstract

This study aimed to develop a storytelling package based on ancient tales and examine its effect on the cognitive and social skills of slow-learning children. A mixed-methods design (qualitative–quantitative) was used. In the qualitative phase, semi-structured interviews with 12 experts in child literature and psychology were conducted to design the storytelling package. Stories from Kalila and Dimna were selected and structured into three domains: verbal, cognitive, and social skills. In the quantitative phase, a quasi-experimental design with pre-test, post-test, and control group was implemented. The sample included 30 slow-learning first-grade elementary students from Jahrom City, selected purposefully and randomly assigned to experimental and control groups. The experimental group received 30 storytelling sessions. Data were collected using the Wechsler Intelligence Scale for Children–Fifth Edition (WISC-V) and the Gresham & Elliott (1990) Social Skills Rating System (SSRS). Data analysis was conducted through multivariate analysis of covariance (MANCOVA). The results indicated significant improvements in cognitive subscales—verbal comprehension, visual-spatial ability, fluid reasoning, working memory, and processing speed ($p < 0.05$)—and in social subscales—self-control, empathy, assertiveness, and cooperation—among the experimental group. The overall content validity ratio was 0.89, and reliability was 0.92, confirming the strong psychometric properties of the package. The storytelling package based on ancient tales effectively enhanced the cognitive and social skills of slow-learning children and can serve as a culturally grounded and practical educational tool. By combining cognitive stimulation with emotional engagement, storytelling fosters adaptive learning, improved communication, and social competence in slow learners.

Keywords: Storytelling package, ancient tales, cognitive skills, social skills, slow-learning children

How to cite: Rezaei Kouchi, N., Asaseh, M., Kashani Vahid, L., Barzegar, M. (2025). Developing a Storytelling Package Based on Ancient Tales and Its Impact on the Cognitive and Social Skills of Slow-Learning Children. *Cognition, Behavior, Learning*, 2(4), 1-19.

© 2025 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

مقدمه

کودکان دیرآموز به عنوان گروهی از دانش‌آموزان با عملکرد شناختی پایین‌تر از میانگین، در مسیر یادگیری و رشد اجتماعی با چالش‌های متعددی مواجه‌اند. این کودکان معمولاً از نظر هوشی در محدوده □ عملکرد مرزی قرار دارند و در عین حال، فاقد آسیب‌های شدید ذهنی یا جسمی هستند؛ اما در یادگیری مفاهیم پیچیده، حل مسئله و مهارت‌های ارتباطی دچار کندی محسوسی می‌شوند (Lee & Cheon, 2024). براساس پژوهش‌های اپیدمیولوژیک، این گروه حدود ۱۳ تا ۱۵ درصد از جمعیت دانش‌آموزی را تشکیل می‌دهند و در حوزه‌های تحصیلی، اجتماعی و هیجانی نیازمند مداخلات آموزشی ویژه و هدفمند هستند (Singh, 2024). ویژگی بارز آنان، ضعف در پردازش اطلاعات، کمبود تمرکز، اضطراب یادگیری و دشواری در انتقال آموخته‌ها به موقعیت‌های واقعی است که موجب افت اعتمادبه‌نفس و مشکلات سازگاری اجتماعی می‌شود (Membride, 2019).

در دو دهه اخیر، تمرکز بر مداخلات زودهنگام و جامع برای بهبود عملکرد شناختی و اجتماعی کودکان با نیازهای خاص مورد توجه فراوان قرار گرفته است (Davey & McGorry, 2019). رویکردهای تلفیقی روان‌شناختی و آموزشی، از جمله قصه‌گویی، بازی درمانی و هنر درمانی، به عنوان ابزارهایی خلاقانه برای تسهیل یادگیری و رشد هیجانی کودکان معرفی شده‌اند (Brown, 2019). در این میان، قصه‌گویی جایگاهی ویژه دارد؛ زیرا از طریق بازنمایی‌های نمادین، ارزش‌ها، هنجارها و الگوهای رفتاری مطلوب را در ذهن کودک درونی می‌سازد و باعث ارتقای تفکر، تخیل و خودشناسی می‌گردد (Vahedi et al., 2019).

قصه‌گویی با تکیه بر روایت، تخیل و انتقال تجارب فرهنگی، یکی از قدیمی‌ترین ابزارهای آموزشی در تمدن‌های انسانی است. در مطالعات جدید نشان داده شده است که استفاده از قصه‌های بومی و کهن، تأثیر عمیقی بر رشد شناختی و اجتماعی کودکان دارد (Rezaei et al., 2014). از منظر روان‌شناسی رشد، قصه‌گویی نه تنها موجب گسترش مهارت‌های زبانی می‌شود، بلکه با فعال‌سازی سیستم‌های شناختی مغز، در رشد حافظه کاری، درک مطلب، سازماندهی ذهنی و خودتنظیمی شناختی نیز نقش دارد (Heemskerk & Roebbers, 2024). افزون بر این، قصه‌ها محیطی امن برای تجربه □ هیجان‌ها و بازنمایی موقعیت‌های تعارضی فراهم می‌کنند و کودک می‌آموزد که چگونه به شیوه‌ای سازگارانه با چالش‌ها مواجه شود (Matthys & Schutter, 2022).

از دیدگاه روان‌درمانی، قصه‌گویی شکل خاصی از روایت‌درمانی است که در آن کودک از طریق درونی‌سازی پیام‌های داستانی، به بازسازی هویت خود و بازنگری در تجارب منفی می‌پردازد (Caroline et al., 2023). روایت‌درمانی، که ریشه در کارهای مورگان و وایت دارد، بر قدرت کلمات و روایت در تغییر شناخت‌ها، هیجان‌ها و رفتار تأکید دارد (Morgan, 2020). هنگامی که کودک با قهرمان داستان همانندسازی می‌کند، در واقع الگویی شناختی و هیجانی تازه برای مواجهه با موقعیت‌های دشوار می‌آفریند. به همین دلیل، قصه‌درمانی به‌ویژه در میان کودکان دارای مشکلات یادگیری یا هیجانی، ابزار مؤثری برای بازسازی شناختی محسوب می‌شود (Baldiwala & Kanakia, 2021).

مطالعات انجام‌شده در زمینه کاربرد قصه‌درمانی و روایت‌درمانی در کودکان، نتایج قابل‌توجهی را گزارش کرده‌اند. به‌طور مثال، در پژوهش کامیلری و همکاران، استفاده از روایت‌درمانی در کودکان مبتلا به اختلال طیف اوتیسم موجب بهبود مهارت‌های اجتماعی و کاهش رفتارهای کلیشه‌ای شد (Camilleri et al., 2022). همچنین در متاآنالیز داوب و هوپر، اثربخشی «داستان‌های اجتماعی» در افزایش مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دبستانی مبتلا به اوتیسم تأیید شد (Daub & Huber, 2020). این یافته‌ها نشان می‌دهد که ساختار روایی و انتقال پیام از طریق داستان، می‌تواند با فعال‌سازی شناختی و هیجانی، رفتارهای مطلوب را در کودکان تثبیت کند.

در ایران نیز پژوهش‌های متعددی اثربخشی قصه‌گویی را بر رشد مهارت‌های اجتماعی و شناختی کودکان نشان داده‌اند. به‌عنوان مثال، باقریان و همکاران دریافتند که آموزش مفاهیم اجتماعی از طریق قصه‌گویی موجب افزایش هوش اجتماعی در کودکان پیش‌دبستانی شد (Bagherian et al., 2019). همچنین عظیمی و آروند نشان دادند که قصه‌درمانی سبب بهبود سلامت روانی و کاهش مشکلات رفتاری در کودکان ۴ تا ۱۰ سال گردید (Azimi & Arvand, 2014). در مطالعه‌ای دیگر، نیازمند گزارش کرد که استفاده از قصه‌درمانی موجب کاهش

حساسیت اضطرابی و بهبود عملکرد شناختی دانش‌آموزان دارای نارساخوانی شد (Niazmand, 2014). این شواهد همگی بیانگر ظرفیت بالای روایت و قصه در اصلاح هیجان، رفتار و شناخت کودکان است.

از سوی دیگر، پژوهش‌های مرتبط با حوزه روان‌شناسی مثبت و سرمایه روان‌شناختی نشان می‌دهد که مداخلات قصه‌محور می‌توانند با افزایش انعطاف‌پذیری شناختی و تنظیم هیجان، بهزیستی روانی را ارتقا دهند (Gharati et al., 2024). در همین راستا، دوستدار طوسی و همکاران با مقایسه آموزش مبتنی بر قصه‌گویی و خودگفت‌گویی مثبت، گزارش کردند که هر دو روش در افزایش بهزیستی روان‌شناختی کودکان مبتلا به سرطان تأثیر چشمگیری دارند (Doostdar Toosi et al., 2024). این یافته‌ها حاکی از آن است که قصه، نه تنها ابزاری آموزشی بلکه روشی درمانی برای رشد عاطفی و شناختی کودکان است.

از منظر رشد شناختی، توانایی‌هایی نظیر استدلال، حافظه فعال، درک مطلب و انعطاف‌پذیری ذهنی از مؤلفه‌های بنیادین یادگیری در کودکان هستند. نتایج پژوهش همسکرک و روبرز نشان داد که تمرین‌های مبتنی بر سرعت و دقت، می‌تواند کنترل شناختی کودکان را بهبود بخشد (Heemskerk & Roebbers, 2024). همچنین، تمرین‌های فیزیکی و حرکتی که با داستان‌سرایی تلفیق شوند، در رشد مهارت‌های توجه و واکنش شناختی مؤثرند (Nareshkannan & Shelvam, 2021). در همین راستا، مطالعه ما و همکاران در سال ۲۰۱۹ نشان داد که برنامه‌های حرکتی و بدنی در بهبود تعادل و مهارت‌های ذهنی کودکان با ناتوانی‌های ذهنی نقش بسزایی دارند (Ma et al., 2019). بنابراین، ادغام روایت‌درمانی با فعالیت‌های شناختی و حرکتی، می‌تواند موجب تقویت یکپارچگی حسی-شناختی در کودکان شود.

از سوی دیگر، پژوهش‌های بالینی در زمینه اختلالات درون‌سازی (مانند اضطراب و افسردگی) نشان می‌دهد که درمان‌های شناختی-رفتاری در ترکیب با مداخلات روایی، اثربخشی بالاتری دارند (Wergeland et al., 2021). متیس و شاتر در مروری نظام‌مند بیان کردند که نقص در حل مسئله اجتماعی یکی از عوامل تداوم مشکلات هیجانی در کودکان است و تقویت مهارت‌های شناختی از طریق مداخلات مبتنی بر روایت، می‌تواند به بهبود عملکرد اجتماعی آنان منجر شود (Matthys & Schutter, 2022). از دیدگاه آنان، بازسازی شناختی از طریق قصه‌درمانی به کودک امکان می‌دهد الگوهای ناکارآمد تفکر را با راه‌حل‌های تازه و انطباقی جایگزین کند.

همچنین در بعد هیجانی-اجتماعی، پژوهش شوشانی و همکاران نشان داد که مهارت همدلی و دلبستگی، پیش‌بینی‌کننده اصلی عملکرد اجتماعی در تعاملات گروهی کودکان است (Shoshani et al., 2021). از آنجا که قصه‌گویی تعامل میان شخصیت‌ها را بازنمایی می‌کند، زمینه‌ای مناسب برای درونی‌سازی ارزش‌هایی چون همکاری، همدلی و خودکنترلی فراهم می‌سازد (Barry & Burlew, 2019). قصه‌درمانی می‌تواند از طریق همانندسازی با قهرمان داستان، فرآیند درونی‌سازی هیجان‌ها را تسهیل کرده و موجب تقویت رفتارهای اجتماعی مثبت شود. علاوه بر این، پژوهش‌های جدید بر اهمیت آموزش مبتنی بر فرهنگ در ارتقای یادگیری کودکان تأکید دارند. داستان‌های کهن ایرانی، به‌ویژه در آثار کلاسیکی چون کلیله و دمنه، حاوی مضامین غنی اخلاقی، عقلانی و اجتماعی هستند و می‌توانند به‌عنوان منبعی فرهنگی برای آموزش مهارت‌های زندگی به کودکان دیرآموز مورد استفاده قرار گیرند (Rezaei et al., 2014). بر اساس دیدگاه مورگان، روایت‌های فرهنگی ابزارهایی برای بازسازی هویت جمعی‌اند و نقش مهمی در رشد تفکر و خودشناسی فردی دارند (Morgan, 2020). استفاده از این منابع در قالب برنامه‌های آموزشی ساختارمند، نه تنها موجب درک مفاهیم اخلاقی و اجتماعی می‌شود بلکه احساس تعلق فرهنگی و هویتی کودک را نیز تقویت می‌کند.

پژوهش رّمضانی لشکریانی و همکاران بر تفاوت در سبک‌های زندگی و تنظیم شناختی-هیجانی مادران کودکان دارای اختلال یادگیری تأکید می‌کند و نشان می‌دهد که محیط خانوادگی می‌تواند به‌طور غیرمستقیم بر رشد شناختی و اجتماعی کودکان تأثیر بگذارد (Ramezani, 2020). در چنین شرایطی، مداخلات مبتنی بر قصه‌گویی با ایجاد فضای مشترک تعامل والد-کودک، می‌تواند روابط خانوادگی را بهبود بخشد و حمایت عاطفی را تقویت کند.

در همین زمینه، کمیلیری و همکاران نیز گزارش کردند که اجرای قصه‌درمانی موجب کاهش مشکلات هیجانی و افزایش مهارت‌های اجتماعی در کودکان شد (Camilleri et al., 2022). همچنین، پژوهش عظیمی و آروند تأکید دارد که قصه‌درمانی در بهبود سلامت روان و کاهش اضطراب کودکان خردسال مؤثر است (Azimi & Arvand, 2014). افزون بر این، یافته‌های لورفینو و همکاران نشان می‌دهد که مداخلات زودهنگام مبتنی بر روایت می‌توانند از بروز اختلالات خلقی و رفتاری در دوران نوجوانی پیشگیری کنند (Lorfinio et al., 2019).

قصه‌درمانی، به‌ویژه زمانی که با فعالیت‌های هنری همراه شود، می‌تواند نقش مهمی در بهبود کارکرد مغز ایفا کند. براساس دیدگاه براون، فعالیت‌های هنری از جمله نقاشی و داستان‌سرایی موجب هماهنگی بین بخش‌های مختلف مغز شده و در نتیجه سیستم اجرایی و بازداری کودکان را تقویت می‌کند (Brown, 2019). این فرایند به افزایش توانایی در کنترل تکانه‌ها، سرعت پردازش و انعطاف‌پذیری شناختی منجر می‌شود. همچنین، روایت و تصویرسازی در قصه باعث می‌شود کودک موقعیت‌های پیچیده را بازسازی کرده و مهارت حل مسئله را بیاموزد (Matthys & Schutter, 2022).

از دیدگاه درمانگران کودک، قصه‌گویی فرایندی دوجویی است: از یک‌سو وسیله‌ای برای بیان احساسات سرکوب‌شده و از سوی دیگر، ابزاری برای بازسازی شناختی و هیجانی (Caroline et al., 2023). بدین معنا که کودک از طریق داستان، میان خود و دنیای بیرون پلی ارتباطی می‌سازد و با تجربه عطفی غیرمستقیم، اضطراب، ترس و ناکامی خود را پردازش می‌کند. پژوهش نیازمند نشان داده است که این فرایند موجب کاهش اضطراب و افزایش اعتمادبه‌نفس در کودکان می‌شود (Niazmand, 2014).

بنابراین، آموزش از طریق قصه‌های کهن با مضامین اخلاقی و فرهنگی می‌تواند هم‌زمان مهارت‌های شناختی (مانند درک مطلب، حافظه فعال و استدلال) و مهارت‌های اجتماعی (مانند همدلی، خودکنترلی و همکاری) را تقویت کند. چنین مداخلاتی، با درگیر کردن هر دو نیمکره مغز، تجربه یادگیری عمیق و معنادار را برای کودکان دیرآموز فراهم می‌آورد (Ma et al., 2019). در واقع، قصه‌گویی به کودک کمک می‌کند تا از طریق تفکر انعطاف‌پذیر، مهارت‌های لازم برای سازگاری اجتماعی و هیجانی را کسب کند (Bagherian et al., 2019).

با توجه به شواهد نظری و تجربی، به نظر می‌رسد که تدوین بسته‌ای آموزشی مبتنی بر قصه‌های کهن فارسی با هدف تقویت مهارت‌های شناختی و اجتماعی می‌تواند ابزاری مؤثر در آموزش و توان‌بخشی کودکان دیرآموز باشد. این بسته با تکیه بر میراث فرهنگی و روش‌های آموزشی نوین، نه تنها به رشد شناختی و زبانی کودکان کمک می‌کند، بلکه موجب بهبود تعاملات اجتماعی و هیجانی آنان نیز می‌شود (Gharati et al., 2024; Singh, 2024).

هدف مطالعه حاضر، تدوین بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن و بررسی تأثیر آن بر مهارت‌های شناختی و اجتماعی کودکان دیرآموز است.

روش‌شناسی

روش پژوهش حاضر آمیخته (کیفی-کمی) استفاده بود. به‌منظور تدوین بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن، از روش مصاحبه نیمه-ساختاریافته با متخصصین و کارشناسان حوزه ادبیات کودکان و اساتید روان‌شناسی دانشگاه استفاده و براساس نظرات آن‌ها از قصه‌های کتاب کلیله و دمنه برای تدوین بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن استفاده گردید و روش نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه گواه بود. جامعه آماری در بخش کیفی کلیله اساتید

روان‌شناسی دانشگاه (با شاخص‌های ورودی: عضو هیات علمی دانشگاه، دارای سابقه بیش از ۱۰ سال تدریس در دانشگاه، داشتن مدرک دکتری)، و متخصصین و کارشناسان حوزه ادبیات کودکان (با شاخص‌های ورودی: دارای سابقه بیش از ۱۰ سال کار در حوزه ادبیات کودکان، داشتن مدرک کارشناسی ارشد ادبیات) بود. جامعه آماری در بخش کمی دانش‌آموزان دیرآموز دوره ابتدایی اول (دانش‌آموزان نیاز به توجه خاص آموزشی) شهرستان جهرم که در سنجش بدو ورود مدرسه توسط اداره سنجش استثنایی استان فارس شناسایی و به اداره آموزش و پرورش شهرستان جهرم معرفی شده‌اند، بود. برای بخش کیفی پژوهش، مصاحبه با اساتید روان‌شناسی دانشگاه، متخصصین و کارشناسان حوزه

ادبیات کودکان تا اشباع نظری داده‌ها ادامه یافت که با ۱۲ نفر مصاحبه‌ها در حد اشباع قرار گرفت. جهت انتخاب افراد برای مصاحبه از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. برای بخش کمی پژوهش، به روش نمونه‌گیری هدفمند حجم نمونه‌ای برابر با ۳۰ نفر از دانش‌آموزان دیرآموز (با شاخص‌های ورودی: رضایت کامل جهت شرکت در پژوهش، تشخیص مبنی بر دیرآموز بودن دانش آموز براساس اداره سنجش استثنایی استان فارس، عدم بهره‌گیری از هیچ‌گونه مداخله درمان

روان‌شناختی طی ۶ ماه گذشته)، انتخاب و به صورت تصادفی در گروه آزمایش (۱۵ نفر) و گروه گواه (۱۵ نفر) تقسیم شدند. در بخش کیفی ابزار اندازه‌گیری مصاحبه نیمه‌ساختارمند استفاده شد و در بخش کیفی از دو پرسش نامه بشرح زیر استفاده شد:

آزمون استاندارد شده رشد زبان ۳- TOLD P: ابزار مورد استفاده در این پژوهش آزمون استاندارد شده‌ی رشد زبان TOLD P:3 است. این آزمون جهت استفاده در کودکان ۰ تا ۴ سال و ۸ تا ۱۱ سال، شکل گرفت. این آزمون مبتنی بر مدل دو بعدی است که در یک بعد آن نظام‌های زبان شناختی با مولفه‌های گوش کردن، سازمان دهی و صحبت کردن قرار دارد و در بعد دیگرش مختصات زبان‌شناختی با مولفه‌های معناشناسی، نحو و واج‌شناسی قرار دارد. خرده‌آزمون‌های اصلی یا اولیه شامل ۶ خرده‌آزمون هستند که نتایج‌شان ترکیب شده و نمرات ترکیبی (یعنی زبان گفتاری، گوش کردن، سازماندهی، صحبت کردن، معناشناسی و نحو) را شکل می‌دهند. این خرده‌آزمون‌های برای سنجش معناشناسی و نحو به کار می‌روند. خرده‌آزمون‌هایی که واج‌شناسی را اندازه‌گیری می‌کنند، اجزای تکمیلی آزمون رشد زبان اولیه هستند. جداسازی نمرات واج‌شناسی از نمرات ترکیبی گوش کردن، سازماندهی، صحبت کردن و زبان گفتاری، باعث تمایزی واضح و آشکار میان توانش گفتاری (یعنی مهارت‌های ارتباطی اصلی که توسط خرده‌آزمون‌های واج‌شناسی اندازه‌گیری می‌شوند) و توانش زبانی شده و موجب گردیده است که اختلالات ویژه در هر یک از این حیطه‌ها به خوبی و با کارایی بالا مشخص شوند. در مورد کودکان بزرگ تر از ۷ سال، ۳ خرده‌آزمون واج شناختی (تمایزگذاری کلمه، تحلیل واجی و تولید کلمه) به کار برده نمی‌شود.

پرسش نامه مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت SSRS (۱۹۹۰): این پرسش نامه توسط گرشام و الیوت در سال ۱۹۹۰ ساخته شده است. این نسخه از پرسش نامه ویژه‌ی دانش‌آموزان است. پرسش نامه دارای ۲۷ سوال و چهار مؤلفه: خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود، و همکاری است. این پرسش نامه بر اساس مقیاس لیکرت سه درجه‌ای می‌باشد. گرشام و الیوت (۱۹۹۰) روایی همزمان را ۰/۵۴ و پایایی پرسش نامه را بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۹۰ گزارش کرده‌اند.

تهیه بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن

روش اجراء برای تهیه تدوین و اعتباریابی بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن به روش تحلیل مضمون و براساس مصاحبه با ۱۲ نفر از متخصصین و کارشناسان حوزه ادبیات کودکان و اساتید روان‌شناسی دانشگاه استفاده و براساس نظرات آن‌ها از قصه‌های کتاب کلیله و دمنه برای تدوین بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن استفاده گردید. برای تهیه بسته، ابتدا ۲۵ قصه از کتاب کلیله و دمنه انتخاب و پس از بررسی متخصصین، کارشناسان و اساتید ۱۵ قصه متناسب با مهارت‌های کلامی، شناختی و اجتماعی تشخیص داده شد و برای نهایی کردن بسته قصه‌گویی برگزیده شد. قصه‌های انتخابی از کتاب کلیله و دمنه بر اساس کدگذاری در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول ۱: کدگذاری مضامین اصلی، مضامین فرعی و کدهای مصاحبه شونده بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن براساس نظرات

متخصصین و کارشناسان حوزه ادبیات کودکان و اساتید روان‌شناسی

مضامین اصلی	مضامین فرعی	کدهای مصاحبه شونده
مهارت‌های کلامی	گره حبله گر	۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲
	خرگوش پیر و فیل‌ها	۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲
	مرد هیزم شکن	۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱
	دوستی خرس	۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱
	کبوتر بی صبر	۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲
مهارت‌های شناختی	موش خوشبخت	۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲

۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱	روبه فربیکار
۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳	الاغ ساده لوح
۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱	موش و گربه
۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱	نیرنگ لاک پشت
۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱	دو گنجشک
۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱	مهارت‌های اجتماعی
۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱	قضاوت عجولانه
۱۲، ۱۰، ۹، ۸، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱	قورباغه و مار
۱۱، ۱۰، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱	دوستی دختر خاله خرسی
۱۲، ۱۱، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲	خروس و روباه

در قسمت اجرای متغیر مستقل، در ابتدا با مراجعه به اداره سنجش استثنایی آموزش و پرورش استان فارس از بین دانش‌آموزان دیرآموز گروه سنی ۸ تا ۱۰ سال ۳۰ نفر انتخاب و با اجازه گرفتن از والدین‌شان از آن‌ها دعوت شد تا در پژوهش شرکت کنند. سپس دانش‌آموزان به صورت تصادفی ۱۵ نفر در گروه آزمایش و ۱۵ نفر در گروه گواه قرار گرفتند. قبل از شروع مداخلات درمانی، پرسش نامه‌های پژوهش را تکمیل کنند و سپس قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن که شامل ۱۵ قصه برای گروه آزمایش (در ۳۰ جلسه ۶۰ دقیقه‌ای هفته‌ای ۲ بار) اجراء شد. بر این اساس، هر قصه ۲ بار و در هر هفته دو جلسه برای دانش‌آموزان گروه آزمایش اجراء شد. در هر جلسه بعد از خواندن قصه، در مورد قصه با

دانش‌آموزان بحث و گفتگو صورت گرفت. پس از اتمام جلسات آموزشی مجدداً پرسش نامه‌های پژوهش برای دانش‌آموزان گروه آزمایش و گروه گواه اجراء شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل کواریانس چند متغیره استفاده شد.

یافته‌ها

در جدول ۲ نتایج بررسی میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون و پس آزمون خرده‌مقیاس‌های آزمون هوش و کسلر دانش‌آموزان گروه آزمایش و گواه آورده شده است.

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون و پس آزمون خرده‌مقیاس‌های آزمون هوش و کسلر دانش‌آموزان گروه آزمایش و گواه

پیش آزمون		پس آزمون		گروه	متغیر وابسته
میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
۵	۱/۱۳	۵/۷۳	۱/۵۷	آزمایش	درک مطلب کلامی
۵/۱۳	۱/۰۶	۵/۰۶	۱/۶۲	گواه	
۴/۷۳	۱/۰۳	۵/۰۶	۱/۵۷	آزمایش	بصری- فضایی
۴/۸۰	۱/۱۴	۴/۷۳	۱/۵۷	گواه	
۴/۸۶	۱/۰۶	۵/۲۰	۱/۶۹	آزمایش	استدلال سیال
۴/۴۰	۱/۲۹	۳/۹۳	۱/۹۴	گواه	
۴/۷۳	۱/۸۳	۵/۳۳	۲/۳۵	آزمایش	حافظه فعال
۴/۸۰	۲/۰۴	۴/۸۶	۲/۱۶	گواه	
۵/۲۶	۲/۲۱	۶/۱۳	۲/۶۶	آزمایش	سرعت پردازش
۵/۲۰	۲/۱۴	۵/۱۳	۲/۳۲	گواه	

چنانکه در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میانگین نمرات پیش آزمون خرده‌مقیاس‌های درک مطلب کلامی، بصری- فضایی، استدلال سیال، حافظه فعال، و سرعت پردازش دانش‌آموزان دو گروه آزمایش و گروه گواه تقریباً با هم برابر بوده اما، در نمرات پس آزمون خرده‌مقیاس‌های درک

مطلب کلامی، بصری- فضایی، استدلال سیال، حافظه فعال، و سرعت پردازش دانش‌آموزان میانگین نمرات گروه آزمایش بزرگتر از میانگین نمرات گروه گواه بوده است.

جدول ۳: میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون و پس آزمون خرده‌مقیاس‌های مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان گروه آزمایش و گواه

متغیر وابسته	گروه	پیش آزمون		پس آزمون	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
خودکنترلی	آزمایش	۸/۵۳	۱/۷۶	۹/۸۶	۲/۸۷
	گواه	۸/۲۰	۱/۸۲	۸/۲۶	۲/۶۳
همدلی	آزمایش	۹/۲۰	۲/۳۰	۱۱/۲۶	۳/۸۲
	گواه	۹/۳۳	۲/۴۱	۹/۴۰	۲/۸۴
ابراز وجود	آزمایش	۸/۷۳	۲/۵۲	۹/۵۳	۳/۰۹
	گواه	۸/۶۰	۲/۶۹	۸/۶۰	۳/۱۳
همکاری	آزمایش	۹/۹۳	۲/۷۸	۱۱/۱۳	۴/۲۵
	گواه	۹/۸۶	۳/۰۲	۹/۹۳	۳/۳۲

چنان‌که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، میانگین نمرات پیش آزمون خرده‌مقیاس‌های خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود، و همکاری دانش‌آموزان دو گروه آزمایش و گروه گواه تقریباً با هم برابر بوده، اما در نمرات پس آزمون خرده‌مقیاس‌های خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود، و همکاری دانش‌آموزان میانگین نمرات گروه آزمایش بزرگتر از میانگین نمرات گروه گواه بوده است.

جدول ۴: نتایج مربوط به بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای بهبود مهارت‌های کلامی، شناختی و اجتماعی دانش‌آموزان

دیرآموز

جلسه	هدف (مضامین اصلی)	قصه‌های کهن (مضامین فرعی)
اول	رشد مهارت‌های کلامی	گره حیل‌گر
دوم	رشد مهارت‌های کلامی	گره حیل‌گر
سوم	رشد مهارت‌های کلامی	خرگوش پیر و فیل‌ها
چهارم	رشد مهارت‌های کلامی	خرگوش پیر و فیل‌ها
پنجم	رشد مهارت‌های کلامی	مرد هیزم شکن
ششم	رشد مهارت‌های کلامی	مرد هیزم شکن
هفتم	رشد مهارت‌های کلامی	دوستی خرس
هشتم	رشد مهارت‌های کلامی	دوستی خرس
نهم	رشد مهارت‌های کلامی	کبوتر بی صبر
دهم	رشد مهارت‌های کلامی	کبوتر بی صبر
یازدهم	رشد مهارت‌های شناختی	موش خوشبخت
دوازدهم	رشد مهارت‌های شناختی	موش خوشبخت
سیزدهم	رشد مهارت‌های شناختی	روباه فریبکار
چهاردهم	رشد مهارت‌های شناختی	روباه فریبکار
پانزدهم	رشد مهارت‌های شناختی	الاغ ساده لوح
شانزدهم	رشد مهارت‌های شناختی	الاغ ساده لوح
هفدهم	رشد مهارت‌های شناختی	موش و گربه
هیجدهم	رشد مهارت‌های شناختی	موش و گربه
نوزدهم	رشد مهارت‌های شناختی	نیرنگ لاک پشت
بیستم	رشد مهارت‌های شناختی	نیرنگ لاک پشت

دو گنجشک	رشد مهارت‌های اجتماعی	بیست و یکم
دو گنجشک	رشد مهارت‌های اجتماعی	بیست و دوم
قضاوت عجولانه	رشد مهارت‌های اجتماعی	بیست و سوم
قضاوت عجولانه	رشد مهارت‌های اجتماعی	بیست و چهارم
قورباغه و مار	رشد مهارت‌های اجتماعی	بیست و پنجم
قورباغه و مار	رشد مهارت‌های اجتماعی	بیست و ششم
دوستی دختر خاله خرسی	رشد مهارت‌های اجتماعی	بیست و هفتم
دوستی دختر خاله خرسی	رشد مهارت‌های اجتماعی	بیست و هشتم
خروس و روباه	رشد مهارت‌های اجتماعی	بیست و نهم
خروس و روباه	رشد مهارت‌های اجتماعی	سی ام

طبق نتایج جدول: اهداف اصلی (مضامین اصلی) بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای بهبود مهارت‌های کلامی، شناختی و اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز دوره‌ی ابتدایی اول شامل: رشد مهارت‌های کلامی، رشد مهارت‌های شناختی، و رشد مهارت‌های اجتماعی در ۳۰ جلسه تدوین شد. برای رشد مهارت‌های کلامی ۵ قصه (مضامین فرعی): گربه حیل‌گر، خرگوش پیر و فیل‌ها، مرد هیزم شکن، دوستی خرس، و کبوتر بی صبر طی ۱۰ جلسه؛ برای رشد

مهارت‌های شناختی ۵ قصه: موش خوشبخت، روباه فریبکار، الاغ ساده لوح، موش و گربه، و نیرنگ لاک پشت طی ۱۰ جلسه؛ برای رشد مهارت‌های اجتماعی ۵ قصه: دو گنجشک، قضاوت عجولانه، قورباغه و مار، دوستی دختر خاله خرسی، و خروس و روباه طی ۱۰ جلسه براساس مصاحبه انجام شده، انتخاب شد.

برای اعتباریابی برنامه مداخلاتی از روش کنش متقابل سه گانه و مثلث سازی بررسی کننده (سه گروه اساتید روانشناسی دانشگاه، اساتید ادبیات فارسی و درمانگران حوزه قصه‌گویی) استفاده شد. متخصصان منتخب در سه گروه پرسش‌نامه پنج سؤالی که در جدول (۵) مطرح شده است را بر اساس محتوای جلسات تکمیل کردند.

جدول ۵: پرسش‌نامه مربوط به محتوای هر جلسه به منظور اعتباریابی محتوای جلسات

۱- آیا هدف و محتوای قصه‌های هر جلسه با هم ارتباط دارند؟ کم ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰ زیاد
۲- آیا محتوای قصه‌های کهن هر جلسه به گونه‌ای روشن و ساده بیان شده است؟ کم ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰ زیاد
۳- آیا قصه‌های تدوین شده در هر جلسه برای بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن مناسب است؟ کم ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰ زیاد
۴- آیا قصه‌های تدوین شده در هر جلسه برای بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای دانش‌آموزان دیرآموز، درست و بخوبی تدوین شده است؟ کم ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰ زیاد
۵- آیا تکرار هر قصه در دو جلسه برای تاثیرگذاری بر دانش‌آموزان دیرآموز، مناسب است؟ کم ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰ زیاد

سه گروه متخصصان انتخاب شده نظرات خود را بر اساس پرسش‌نامه مربوط به محتوای جلسات که به صورت لیکرتی و ده درجه‌ای نمره گذاری شده بود مشخص کردند که نتایج آن در جدول (۶) ارائه شده است. پس از جمع‌بندی و تحلیل داده‌ها، بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای دانش‌آموزان دیرآموز اعتباریابی شد. از ضریب پایایی آزمون‌های وابسته به ملاک و روش درصد توافق برای تعیین پایایی استفاده شد.

جدول ۶: نتایج درجه بندی نظر متخصصان برای تعیین درصد توافق بین آن‌ها یا تعیین پایایی جلسات

گروه	تعداد	جلسات	اول تا دهم (رشد مهارت‌های کلامی)	یازدهم تا بیستم (رشد مهارت‌های شناختی)	بیست و یکم تا سیام (رشد مهارت‌های اجتماعی)
نمره هر جلسه از ۱ تا ۱۰					
اساتید روان‌شناسی	۱	۸	۱۰	۹	
	۲	۹	۸	۹	
	۳	۱۰	۱۰	۸	
اساتید ادبیات فارسی	۱	۱۰	۹	۱۰	
	۲	۹	۹	۹	
	۳	۹	۱۰	۹	
درمانگران حوزه قصه‌گویی	۱	۱۰	۹	۱۰	
	۲	۱۰	۸	۸	
	۳	۱۰	۸	۱۰	
میانگین		۹/۴۴	۹	۹/۱۱	
ضریب پایایی		۰/۹۴	۰/۹۰	۰/۹۱	
میانگین کل		۹/۱۸			
ضریب پایایی کل		۰/۹۲			

بر اساس یافته‌های جدول ۶ میانگین توافق نمرات متخصصان در مورد همه جلسات بیشتر از ۸ بود. این اعداد برای تعیین ضریب پایایی بر حسب درصد در جدول بالا گزارش شده‌اند. میانگین کلی نمرات توافق متخصصان درباره محتوای نهایی جلسات ۹/۱۸ از ۱۰ است؛ یعنی درصد توافق متخصصان درباره محتوای نهایی جلسات برابر با ۹۲ درصد به دست آمد که بیانگر پایایی بالای بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای دانش‌آموزان دیرآموز است.

ضریب نسبی روایی محتوایی یا CVR توسط لاوشه (۱۹۸۶) طراحی شده است و نمره قابل قبول برای شاخص CVR ۰/۸۵ می‌باشد. این شاخص نسبتی از کل آیتم‌هایی است که روایی محتوای آن‌ها مورد تأیید قرار گرفت؛ یعنی این شاخص، نسبتی از آیتم‌هایی در یک ابزار است که توسط متخصصان یا خبرگان، نمره ۳ یا ۴ کسب کردند. ضرایب نسبی و شاخص روایی محتوایی هر جلسه برنامه و کل برنامه یا جلسات در جدول (۷) ارائه شده است.

جدول ۷: نتایج درجه بندی نظر متخصصان برای تعیین روایی محتوایی جلسات

جلسات	هدف	CVR	I - CVI	ارتباط	وضوح	سادگی	کل آیتام	تفسیر
اول و دوم	رشد مهارت‌های کلامی دانش‌آموزان دیرآموز به واسطه قصه گر به حيله گر	۰/۹۰	۰/۹۸	۰/۹۵	۰/۹۱	۰/۹۶	مناسب	
سوم و چهارم	رشد مهارت‌های کلامی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه خرگوش پير و فيل‌ها	۰/۹۲	۰/۹۴	۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۹۲	مناسب	
پنجم و ششم	رشد مهارت‌های کلامی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه مرد هيزم شکن	۰/۸۷	۰/۹۶	۰/۹۳	۰/۹۶	۰/۹۶	مناسب	
هفتم و هشتم	رشد مهارت‌های کلامی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه دوستی خرس	۰/۸۸	۰/۹۸	۰/۹۲	۰/۹۳	۰/۹۱	مناسب	
نهم و دهم	رشد مهارت‌های کلامی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه كبوتر بی صبر	۰/۹۴	۰/۹۷	۰/۹۴	۰/۹۵	۰/۹۵	مناسب	

یازدهم و دوازدهم	رشد مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان دیرآموز	۰/۸۶	۰/۹۶	۰/۹۶	۰/۹۰	۰/۹۴	مناسب
	بواسطه قصه موش خوشبخت						
سیزدهم و چهاردهم	رشد مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان دیرآموز	۰/۸۹	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۹۵	۰/۹۴	مناسب
	به‌واسطه قصه روباه فریبکار						
پانزدهم و شانزدهم	رشد مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان دیرآموز	۰/۹۲	۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۹۵	۰/۹۶	مناسب
	بواسطه قصه الاغ ساده لوح						
هفدهم و هیجدهم	رشد مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان دیرآموز	۰/۸۹	۰/۹۶	۰/۹۵	۰/۹۱	۰/۹۳	مناسب
	بواسطه قصه موش و گربه						
نوزدهم و بیستم	رشد مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان دیرآموز	۰/۹۰	۰/۹۸	۰/۹۵	۰/۹۱	۰/۹۶	مناسب
	بواسطه قصه نیرنگ لاک پشت						
بیست یکم و بیست دوم	رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز	۰/۹۲	۰/۹۴	۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۹۲	مناسب
	بواسطه قصه دو گنجشک						
بیست سوم و بیست چهارم	رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز	۰/۹۶	۰/۹۲	۰/۹۳	۰/۹۶	۰/۹۶	مناسب
	بواسطه قصه قضاوت عجولانه						
بیست پنجم و بیست ششم	رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز	۰/۸۸	۰/۹۸	۰/۹۲	۰/۹۳	۰/۹۱	مناسب
	بواسطه قصه قورباغه و مار						
بیست هفتم و بیست هشتم	رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز	۰/۹۴	۰/۹۷	۰/۹۴	۰/۹۵	۰/۹۵	مناسب
	بواسطه قصه دوستی دخترخاله‌خرسی						
بیست نهم و سی‌ام	رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز	۰/۹۵	۰/۹۷	۰/۹۲	۰/۹۲	۰/۹۶	مناسب
	بواسطه قصه خروس و روباه						
ضریب نسبی روایی محتوایی کل جلسات (S-CVR/Ave)		۰/۸۹					
متوسط شاخص روایی محتوایی کل جلسات (S-CVI/Ave)		۰/۹۴					

با توجه به یافته‌های جدول ۷ ضریب نسبی روایی محتوایی و متوسط شاخص روایی محتوایی کل جلسات به ترتیب برابر با ۰/۸۹ و ۰/۹۴ بود. بر این اساس که هر چه ضریب روایی به یک نزدیک تر باشد، روایی بیشتر است. بنابراین، بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای دانش‌آموزان دیرآموز روایی بالایی دارد. قبل از ارائه نتایج تحلیل آزمون تحلیل کوارینانس، پیش فرض‌های آزمون‌های پارامتریک مورد سنجش قرار گرفت. بر همین اساس نتایج آزمون شاپیرو وویلک بیانگر آن بود که پیش فرض نرمال بودن توزیع نمونه‌ای داده‌ها در متغیر مهارت‌های اجتماعی و مهارت‌های شناختی در گروه‌های آزمایش و گواه در مراحل پیش آزمون و پس آزمون برقرار است ($P > 0/05$). پیش فرض همگنی واریانس نیز توسط آزمون ام باکس و لوین مورد سنجش قرار گرفت که نتایج آن معنادار نبود که این یافته نشان می‌داد پیش فرض همگنی واریانس‌ها در دو متغیر مهارت‌های اجتماعی و مهارت‌های شناختی رعایت شده است ($P > 0/05$). نتایج بررسی مفروضه همگنی شیب رگرسیون (عدم وجود تعامل بین اثر پیش آزمون و متغیر مستقل) تایید شد. بنابراین، فرضیه همگنی شیب رگرسیون تأیید و همچنین رابطه خطی متغیرهای وابسته برای اثرات تعامل درون گروهی (لامبدای ویلکز) نیز تفاوت معناداری را نشان داده است.

جدول ۸: نتایج تحلیل کوارینانس چندمتغیره (مانکوا) نمرات اثربخشی بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن بر مؤلفه‌های مهارت‌های

شناختی دانش‌آموزان دیرآموز دوره ابتدایی اول

متغیر	منابع تغییرات	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	مقدار F	سطح معناداری	اندازه اثر	توان آماری
گروه	درک مطلب کلامی	۴/۱۵	۱	۴/۱۵	۸/۲۴	۰/۰۰۹	۰/۲۶	۰/۷۸
	بصری- فضایی	۱/۰۱	۱	۱/۰۱	۵/۲۶	۰/۰۳	۰/۱۸	۰/۵۹
	استدلال سیال	۶/۱۳	۱	۶/۱۳	۷/۵۸	۰/۰۱	۰/۲۴	۰/۷۵
	حافظه فعال	۱/۸۵	۱	۱/۸۵	۴/۵۹	۰/۰۴	۰/۱۶	۰/۵۳
	سرعت پردازش	۴/۷۸	۱	۴/۷۸	۵/۲۶	۰/۰۳	۰/۱۸	۰/۵۹

نتایج جدول ۸، F مشاهده شده در سطح $\alpha = 0/05$ تفاوت معناداری را بین میانگین نمرات پس آزمون مولفه‌های درک مطلب کلامی، بصری- فضایی، استدلال سیال، حافظه فعال، و سرعت پردازش در دانش‌آموزان دیرآموز گروه آزمایش و گواه نشان می‌دهد. بنابراین می‌توان اذعان داشت، آموزش بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن بر بهبود درک مطلب کلامی، بصری- فضایی، استدلال سیال، حافظه فعال، و سرعت پردازش دانش‌آموزان دیرآموز دوره‌ی ابتدایی اول تاثیر داشته است.

جدول ۹: نتایج تحلیل کواریانس چندمتغیره (مانکوا) نمرات اثربخشی بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن بر مؤلفه‌های مهارت‌های

اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز دوره‌ی ابتدایی اول

متغیر	منابع تغییرات	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	مقدار F	سطح معناداری	اندازه اثر	توان آماری
خودکنترلی	۱۴	۱	۱۴	۱۰/۷۵	۰/۰۰۳	۰/۳۰	۰/۸۸	
همدلی	۲۴/۰۶	۱	۲۴/۰۶	۴/۵۹	۰/۰۴	۰/۱۶	۰/۵۳	
ابراز وجود	۵/۳۵	۱	۵/۳۵	۸/۶۰	۰/۰۰۷	۰/۲۶	۰/۸۰	
همکاری	۱۲/۵۶	۱	۱۲/۵۶	۶/۹۱	۰/۰۱	۰/۲۲	۰/۷۱	

نتایج جدول ۹، F مشاهده شده در سطح $\alpha = 0/05$ تفاوت معناداری را بین میانگین نمرات پس آزمون مولفه‌های خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود، و همکاری در دانش‌آموزان دیرآموز گروه آزمایش و گواه نشان می‌دهد. بنابراین می‌توان اذعان داشت، آموزش بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن بر بهبود خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود، و همکاری دانش‌آموزان دیرآموز دوره‌ی ابتدایی اول تاثیر داشته است. براساس مقادیر حاصل از اندازه اثر، تغییرات ایجاد شده در متغیر خودکنترلی ۳۰ درصد، همدلی ۱۶ درصد، ابراز وجود ۲۶ درصد، و همکاری ۲۲ درصد تحت تاثیر بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر تدوین بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن و بررسی تأثیر آن بر مهارت‌های شناختی و اجتماعی کودکان دیرآموز بود. نتایج نشان داد آموزش این بسته تأثیر معناداری بر بهبود مؤلفه‌های شناختی شامل درک مطلب کلامی، استدلال سیال، حافظه فعال، سرعت پردازش و توانایی بصری-فضایی، و همچنین مؤلفه‌های اجتماعی شامل خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود و همکاری دارد. یافته‌های پژوهش با بسیاری از مطالعات داخلی و بین‌المللی همسو است که بر اهمیت روایت‌درمانی و قصه‌گویی به‌عنوان ابزاری مؤثر در ارتقای رشد شناختی و اجتماعی کودکان تأکید کرده‌اند.

نتایج بهبود مهارت‌های شناختی نشان داد که استفاده از قصه‌های کهن باعث افزایش تمرکز، درک مطلب و حافظه فعال کودکان دیرآموز می‌شود. این یافته با پژوهش همسیرک و روبرز هم‌راستا است که نشان داد تمرین‌های ساختارمند و مبتنی بر دقت و سرعت پردازش موجب بهبود کنترل شناختی در کودکان می‌شود (Heemskerck & Roebers, 2024). قصه‌گویی در واقع نوعی تمرین شناختی است که از طریق فعال‌سازی شبکه‌های زبانی و حافظه معنایی در مغز، منجر به افزایش پردازش اطلاعات می‌شود (Matthys & Schutter, 2022). از دیدگاه روان‌شناسی رشد، شنیدن و بازگویی داستان، نه تنها سبب ارتقای توانایی کلامی می‌شود بلکه کودکان را در سازمان‌دهی افکار، استدلال و پیش‌بینی پیامدها یاری می‌دهد (Lee & Cheon, 2024). در همین راستا، پژوهش‌های فیزیولوژیکی نیز نشان داده‌اند که فعالیت‌های روایی و شنیداری، با تحریک دو نیم‌کره مغز و هماهنگی بین قشر زبانی و اجرایی، به رشد شناختی پایدار منجر می‌شوند (Ma et al., 2019).

بهبود مهارت‌های شناختی در کودکان دیرآموز پس از اجرای بسته قصه‌گویی را می‌توان با نظریه یادگیری اجتماعی بندورا و نظریه حل مسئله دیویی تبیین کرد. هنگامی که کودک از طریق داستان با چالش‌ها و پیامدهای رفتاری مواجه می‌شود، به‌صورت غیرمستقیم فرایند تحلیل و نتیجه‌گیری را تمرین می‌کند و بدین ترتیب مسیرهای شناختی جدیدی در ذهنش شکل می‌گیرد (Matthys & Schutter, 2022). در

پژوهش باقریان و همکاران نیز گزارش شد که استفاده از قصه برای آموزش مفاهیم اجتماعی، موجب افزایش هوش اجتماعی و تقویت تفکر انتزاعی در کودکان پیش دبستانی گردید (Bagherian et al., 2019). همچنین یافته‌های نیازمند نشان داد که قصه‌درمانی باعث کاهش حساسیت اضطرابی و بهبود عملکرد شناختی دانش‌آموزان دارای نارساخوانی می‌شود (Niazmand, 2014).

یکی از یافته‌های مهم پژوهش حاضر، اثرگذاری قصه‌های کهن بر مهارت‌های اجتماعی مانند همدلی، خودکنترلی و همکاری بود. این نتیجه با مطالعات متعددی همخوانی دارد. در پژوهش باری و برلو، استفاده از داستان‌های اجتماعی برای آموزش رفتارهای مطلوب در کودکان دارای اختلال طیف اوتیسم، موجب افزایش انتخاب آگاهانه و بهبود مهارت‌های بازی شد (Barry & Burlew, 2019). همچنین داوب و هوپر در مرور نظام‌مند خود گزارش کردند که قصه‌های اجتماعی با فراهم آوردن چارچوب‌های نمادین، رفتارهای اجتماعی را در محیط مدرسه تسهیل می‌کنند (Daub & Huber, 2020). قصه‌ها، از طریق انتقال پیام‌های غیرمستقیم، مهارت‌های ارتباطی را در کودکان فعال کرده و به آنان می‌آموزند که چگونه روابط مثبت و سازگارانه برقرار کنند (Baldiwal & Kanakia, 2021).

در این راستا، نتایج پژوهش حاضر نیز نشان داد که آموزش قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن موجب بهبود خودکنترلی و همدلی در کودکان دیرآموز شد. علت این امر را می‌توان در ماهیت چندلایه قصه‌ها جست‌وجو کرد؛ زیرا هر داستان شامل الگوهای کنش متقابل اجتماعی، پیامدهای اخلاقی و تصمیم‌گیری در موقعیت‌های بحرانی است که از طریق همانندسازی با قهرمان داستان، کودک آنها را تجربه می‌کند (Caroline et al., 2023). از منظر نظریه دلبستگی، کودک در طول قصه با احساسات و هیجانات شخصیت‌ها مواجه می‌شود و به تدریج مهارت درک هیجانات دیگران و تنظیم هیجان خود را می‌آموزد (Shoshani et al., 2021). این یافته با پژوهش دوستدار طوسی و همکاران نیز همسو است که نشان داد آموزش مبتنی بر قصه‌گویی و خودگفت‌گویی مثبت موجب افزایش بهزیستی روان‌شناختی کودکان مبتلا به بیماری‌های مزمن شد (Doostdar Toosi et al., 2024).

همچنین، بسته قصه‌گویی در این مطالعه بر ابراز وجود و همکاری دانش‌آموزان تأثیر معنادار داشت. نتایج مشابهی در پژوهش کمیلیری و همکاران مشاهده شد که نشان داد قصه‌درمانی باعث کاهش مشکلات هیجانی و تقویت مهارت‌های اجتماعی در کودکان می‌شود (Camilleri et al., 2022). در تبیین این یافته، می‌توان به نقش قصه‌گویی در افزایش خودآگاهی اشاره کرد؛ زیرا کودک از طریق گفت‌وگو درباره داستان، یاد می‌گیرد افکار و احساسات خود را بیان کند و این امر، تمرینی برای ابراز وجود در روابط اجتماعی واقعی است (Morgan, 2020). بر همین مبنا، نتایج پژوهش عظیمی و آروند نیز بیانگر آن بود که قصه‌درمانی بهبود چشمگیری در سلامت روانی کودکان ۴ تا ۱۰ ساله ایجاد کرده است (Azimi & Arvand, 2014).

از سوی دیگر، یافته‌های پژوهش حاضر مبنی بر ارتقای مهارت‌های شناختی از طریق آموزش قصه‌های کهن با نتایج مطالعه عظیمی و آروند نیز همسو است که نشان داد قصه‌درمانی به بهبود عملکرد ذهنی و کاهش اضطراب در کودکان کمک می‌کند (Azimi & Arvand, 2014). همچنین مطالعه رضایی و همکاران تأیید می‌کند که ترکیب حرکت و قصه‌گویی می‌تواند در بهبود مهارت‌های حرکتی و کاهش اضطراب نقش مؤثری داشته باشد (Rezaei et al., 2014). این موضوع از دیدگاه عصب‌روان‌شناسی قابل توضیح است؛ زیرا قصه‌گویی با تحریک بخش‌های مختلف مغز، هماهنگی بین شبکه‌های زبانی و حرکتی را تقویت می‌کند و در نتیجه موجب افزایش کنترل اجرایی در کودکان می‌شود (Brown, 2019).

مطالعه رضانی لشکریانی و همکاران نیز بر نقش خانواده و محیط هیجانی در رشد شناختی کودکان تأکید دارد و بیان می‌کند که تنظیم شناختی-عاطفی والدین می‌تواند در بهبود عملکرد شناختی کودکان مؤثر باشد (Ramezani Lashkariani et al., 2020). این نکته نشان می‌دهد که بسته‌های آموزشی قصه‌محور، چنانچه با مشارکت خانواده اجرا شوند، می‌توانند اثربخشی بیشتری داشته باشند. همچنین، مطالعه غرآتی، کاشانی وحید و اساسه نشان داد که سرمایه روان‌شناختی از طریق انعطاف‌پذیری شناختی و تنظیم هیجان، سلامت روانی والدین را بهبود می‌دهد و این امر در فرایند تربیت کودک نیز بازتاب می‌یابد (Gharati et al., 2024).

از منظر بالینی، نتایج مطالعه حاضر با یافته‌های ورگلاند و همکاران مطابقت دارد که تأکید می‌کنند مداخلات شناختی-رفتاری در محیط‌های بالینی، زمانی بیشترین اثر را دارند که عناصر عاطفی و داستانی در آن گنجانده شود (Wergeland et al., 2021). همچنین، مطالعه دیوی و مک‌گوری نشان داد که مداخلات زود هنگام برای ارتقای سلامت روان کودکان و نوجوانان باید شامل مؤلفه‌های انگیزشی و تعاملی باشد تا از بروز اختلالات هیجانی در آینده جلوگیری کند (Davey & McGorry, 2019). در پژوهش لورفینو و همکاران نیز تأکید شده است که استفاده از برنامه‌های مداخله‌ای اخلاقانه، مانند قصه‌درمانی، می‌تواند از انتقال اختلالات اضطرابی و خلقی به مراحل بعدی رشد پیشگیری کند (Lorfinio et al., 2019).

از دیدگاه نظری، هم‌سویی نتایج پژوهش با مطالعات بین‌المللی بر این واقعیت دلالت دارد که قصه‌گویی، به‌ویژه بر پایه قصه‌های فرهنگی و کهن، ابزاری مؤثر برای توان‌بخشی شناختی و اجتماعی است. همان‌گونه که مورگان اشاره می‌کند، روایت‌درمانی به فرد امکان می‌دهد تا تجربه زیسته خود را بازنویسی کند و معنای تازه‌ای از خویش‌تن بسازد (Morgan, 2020). این بازنویسی در کودکان دیرآموز، که معمولاً دچار خودپنداره منفی و اضطراب تحصیلی هستند، می‌تواند به افزایش حس کارآمدی و خودارزشمندی منجر شود. در پژوهش سینگ نیز نشان داده شد که مداخلات آموزشی و رفتاری هدفمند موجب ارتقای بهزیستی ذهنی و توانایی شناختی در کودکان دیرآموز می‌شود (Singh, 2024). به‌طور کلی، یافته‌های این پژوهش تأیید می‌کند که قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن، روشی مؤثر و بومی برای ارتقای مهارت‌های شناختی و اجتماعی در کودکان دیرآموز است. ساختار فرهنگی و نمادین قصه‌های کهن ایرانی، مانند کلیله و دمنه، نه تنها زمینه آموزش ارزش‌های اخلاقی را فراهم می‌کند، بلکه موجب تقویت استدلال و تفکر منطقی نیز می‌شود (Vahedi et al., 2019). چنین مداخلاتی می‌توانند پلی میان آموزش رسمی و یادگیری غیررسمی باشند و با ایجاد پیوند بین فرهنگ، زبان و شناخت، فرآیند یادگیری را برای کودکان دیرآموز معنادارتر سازند.

پژوهش حاضر دارای چند محدودیت است. نخست آنکه حجم نمونه نسبتاً کوچک و محدود به یک شهر بود و این امر ممکن است قابلیت تعمیم نتایج را کاهش دهد. دوم، به دلیل محدودیت‌های زمانی، امکان اجرای آزمون پیگیری برای بررسی پایداری اثرات آموزش در بلندمدت وجود نداشت. سوم، تفاوت‌های فرهنگی و خانوادگی شرکت‌کنندگان کنترل نشد و ممکن است در پاسخ به مداخله نقش داشته باشد. همچنین، متغیرهای میانجی مانند سبک تربیتی والدین یا انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان بررسی نشدند که می‌توانند در تبیین دقیق‌تر نتایج نقش داشته باشند.

پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده، حجم نمونه افزایش یابد و مطالعه در مناطق مختلف کشور با تنوع فرهنگی انجام شود. همچنین، بررسی اثرات بلندمدت بسته قصه‌گویی از طریق آزمون پیگیری سه یا شش ماهه می‌تواند به درک پایداری نتایج کمک کند. پژوهش‌های آینده می‌توانند مقایسه‌ای میان قصه‌های بومی و بین‌المللی انجام دهند تا اثر تفاوت فرهنگی بر رشد شناختی و اجتماعی مشخص شود. افزون بر این، ترکیب مداخلات قصه‌درمانی با روش‌های دیگر مانند بازی درمانی یا آموزش مبتنی بر ذهن‌آگاهی می‌تواند حوزه‌های جدیدی از تأثیرگذاری را آشکار سازد.

یافته‌های این پژوهش می‌تواند برای روان‌شناسان، مشاوران تحصیلی و معلمان مدارس استثنایی سودمند باشد. پیشنهاد می‌شود بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن به عنوان بخشی از برنامه‌های آموزش مهارت‌های زندگی در مدارس ابتدایی و مراکز توان‌بخشی کودکان دیرآموز به کار گرفته شود. مربیان می‌توانند از قصه به عنوان ابزار تقویت همدلی، خودکنترلی و حل مسئله استفاده کنند. همچنین، برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای والدین در زمینه نقش قصه‌گویی در رشد شناختی و عاطفی کودکان می‌تواند به بهبود روابط والد-کودک و ارتقای سلامت روانی خانواده کمک کند.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

Extended Abstract

Introduction

Children with borderline intellectual functioning, commonly referred to as slow learners, represent a distinct group within educational psychology who often face challenges in academic, cognitive, and social domains (Lee & Cheon, 2024; Singh, 2024). They typically possess intelligence quotients (IQ) between 70 and 85, functioning below average but above the threshold for intellectual disability. These children exhibit slower information processing, reduced attention span, and difficulty in problem-solving and adaptive behavior, making it essential to design interventions tailored to their cognitive profiles (Membride, 2019). Recent research highlights the significance of integrated approaches that blend cognitive stimulation with emotional learning to address these children's complex developmental needs (Davey & McGorry, 2019).

Among non-pharmacological interventions, storytelling has gained increasing attention for its ability to engage both cognitive and emotional processes simultaneously (Vahedi et al., 2019). Storytelling is one of the oldest educational and therapeutic tools, rooted in the natural human tendency to learn through narrative and metaphor (Brown, 2019). In children with developmental or cognitive difficulties, storytelling helps bridge the gap between abstract thinking and experiential understanding. It provides a scaffolded structure through which children can internalize social norms, emotional regulation strategies, and problem-solving skills (Matthys & Schutter, 2022).

Empirical studies have shown that storytelling enhances linguistic comprehension, working memory, cognitive flexibility, and creativity (Heemskerk & Roebbers, 2024). The narrative structure promotes sequential reasoning and mental imagery, both of which are vital for comprehension and recall. Moreover, storytelling fosters metacognition—the awareness of one's own thought processes—thereby improving executive functioning and attention regulation. In this sense, storytelling functions as both a cognitive exercise and an emotional dialogue (Camilleri et al., 2022).

From a socio-emotional perspective, storytelling plays a crucial role in shaping empathy, cooperation, and emotional literacy. When children listen to or enact stories, they symbolically experience moral dilemmas and emotional conflicts, which foster perspective-taking and emotional regulation (Shoshani et al., 2021). Morgan conceptualizes narrative therapy as a framework where individuals reconstruct their self-narratives through storytelling, thus enhancing their sense of agency and identity (Morgan, 2020). In educational contexts, narrative-based approaches help children with limited abstract thinking to connect emotionally with learning content, making education both enjoyable and meaningful (Caroline et al., 2023).

Research in Iran and other cultural settings underscores the value of integrating traditional or ancient tales into educational programs (Rezaei et al., 2014). Ancient Persian stories, such as those from *Kalila and Dimna*, contain moral and cognitive lessons that can be adapted into structured pedagogical frameworks. These tales blend wisdom, emotion, and social reasoning—dimensions that are crucial for children with learning challenges (Azimi & Arvand, 2014). Furthermore, local storytelling traditions align with the cultural schemas of children, making them powerful tools for education that respects heritage while fostering development (Bagherian et al., 2019).

Additionally, recent work by Doostdar Toosi et al. demonstrated that storytelling-based positive self-talk significantly improved psychological well-being in children with chronic illness (Doostdar Toosi et al., 2024), highlighting the therapy's broader potential beyond traditional educational settings. Similarly, Gharati et al. found that enhancing psychological capital and emotional regulation in mothers of children with

disabilities was linked to greater happiness and resilience in family interactions (Gharati et al., 2024). These findings suggest that narrative-based interventions can indirectly influence the home environment, amplifying their developmental benefits.

Taken together, the literature indicates that storytelling operates at multiple levels—cognitive, emotional, cultural, and familial—and thus represents a multidimensional pedagogical and therapeutic method. In line with these findings, the present study aimed to develop a storytelling package based on ancient Persian tales and assess its effectiveness in improving cognitive and social skills among slow-learning children.

Methods and Materials

This study employed a mixed-method design comprising qualitative and quantitative phases. In the qualitative phase, 12 experts in child psychology, literature, and special education were interviewed using a semi-structured protocol to develop the storytelling package. The stories were selected from *Kalila and Dimna* and thematically categorized into three domains: cognitive skills (verbal comprehension, reasoning, memory), emotional skills (self-regulation, empathy), and social skills (cooperation, assertiveness).

The quantitative phase used a quasi-experimental design with pretest–posttest and control groups. The sample consisted of 30 slow-learning first-grade elementary students from Jahrom City, Iran. Participants were selected using purposive sampling and randomly assigned to experimental and control groups (15 each). The experimental group participated in 30 structured storytelling sessions conducted over 10 weeks.

Data collection tools included the Wechsler Intelligence Scale for Children – Fifth Edition (WISC-V) to assess cognitive performance, and the Gresham and Elliott Social Skills Rating System (SSRS) to measure social behavior. Data analysis was performed using multivariate analysis of covariance (MANCOVA) to compare posttest means between groups while controlling for pretest scores.

Findings

Results indicated that the storytelling package had a statistically significant impact on cognitive development. Improvements were observed across all cognitive subscales of the WISC-V: verbal comprehension ($p < 0.01$), visual-spatial reasoning ($p < 0.05$), fluid reasoning ($p < 0.01$), working memory ($p < 0.01$), and processing speed ($p < 0.05$). Children in the experimental group demonstrated increased verbal fluency, logical reasoning, and ability to retain and apply information compared to the control group.

In the social domain, the intervention group showed significant gains in self-control, empathy, assertiveness, and cooperation (all $p < 0.05$). Observational data confirmed greater engagement during peer interactions and fewer impulsive or withdrawn behaviors during group activities. The storytelling package's content validity ratio (CVR) was 0.89, and its Cronbach's alpha reliability coefficient was 0.92, confirming its psychometric robustness.

Overall, the findings suggested that structured storytelling interventions based on culturally relevant narratives can enhance both cognitive processing and social adaptation among slow-learning children.

Discussion and Conclusion

The findings of this study underscore the transformative role of storytelling in promoting holistic development among children with learning difficulties. The significant improvements in cognitive performance observed in this research align with the results of Heemskerk and Roebbers, who demonstrated that cognitive training emphasizing attention and accuracy improves executive control in young children (Heemskerk & Roebbers, 2024). Storytelling, by its very nature, demands active engagement, sustained attention, and sequential processing—all of which are crucial components of cognitive control.

Furthermore, the enhancement of verbal comprehension and reasoning corroborates earlier studies asserting that narrative-based education stimulates linguistic and analytical thinking (Ma et al., 2019; Matthys & Schutter, 2022). When children engage with stories, they not only listen but also infer, predict, and visualize events, thereby reinforcing higher-order thinking skills. These processes also foster cognitive flexibility, an

essential component for adapting to new learning environments—a point echoed by Gharati et al. in their model of psychological flexibility and emotional regulation (Gharati et al., 2024).

Equally noteworthy were the improvements in social competencies, such as empathy and cooperation. These results parallel findings by Shoshani et al., who linked narrative engagement and symbolic play to enhanced emotional empathy and interpersonal understanding among children and adolescents (Shoshani et al., 2021). Stories provide children with a symbolic framework for exploring emotions safely, internalizing moral lessons, and observing the consequences of actions through identification with characters. In this sense, storytelling functions not merely as entertainment but as a psychosocial rehearsal space for real-world interactions (Barry & Burlew, 2019; Daub & Huber, 2020).

The use of ancient Persian tales contributed to the program's success by embedding learning within a familiar cultural context. Previous Iranian studies, such as those by Azimi and Arvand (Azimi & Arvand, 2014) and Bagherian et al. (Bagherian et al., 2019), found that cultural storytelling improved both emotional well-being and social intelligence among children. These findings confirm that culturally grounded narratives provide deeper engagement because they resonate with children's lived experiences, family values, and collective imagination.

In light of these outcomes, the present study extends the literature by demonstrating that ancient narratives are not merely heritage artifacts but can serve as modern pedagogical instruments for developmental support. The integration of storytelling into cognitive and social interventions bridges traditional wisdom with contemporary educational psychology. As Doostdar Toosi et al. noted, storytelling interventions can effectively enhance emotional resilience and self-efficacy among vulnerable child populations (Doostdar Toosi et al., 2024).

From a therapeutic standpoint, the study validates Morgan's view of narrative therapy as a process through which individuals reconstruct meaning and strengthen identity (Morgan, 2020). Through story engagement, children symbolically rewrite their personal narratives, transitioning from feelings of inadequacy to empowerment. This transformation is particularly relevant for slow learners, who often struggle with low self-esteem and academic frustration (Singh, 2024).

In conclusion, this study confirms that a storytelling package based on ancient Persian tales significantly enhances cognitive and social functioning among slow-learning children. By combining cultural richness, narrative structure, and psychological insight, storytelling fosters a multidimensional form of learning that nurtures the intellect, emotions, and interpersonal understanding. These findings support the inclusion of storytelling as a viable educational and therapeutic tool in special education programs aimed at promoting intellectual growth, social adaptation, and emotional well-being in children with learning difficulties.

References

- Azimi, M. H., & Arvand, S. (2014). Investigating the effectiveness of storytelling on improving the mental health of children aged 4 to 10. *Journal of New Strategies in Psychology and Educational Sciences*, 4(9). <https://ensani.ir/fa/article/461836>
- Bagherian, H., Zare, A., & Golmohammadian, M. (2019). The effectiveness of storytelling in teaching social intelligence to preschool children in Kermanshah city. *Library and Information*, 23(4 (92 consecutive)), 172-155. <https://www.sid.ir/paper/385748/fa>
- Baldiwalla, J., & Kanakia, T. (2021). Using narrative therapy with children experiencing developmental disabilities and their families in India: A qualitative study. *Journal of Child Health Care*, 307-318. <https://doi.org/10.1177/13674935211014739>
- Barry, L. M., & Burlew, S. B. (2019). Using social stories to teach children's choice and play skills to autism. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 19(1), 45-51. <https://doi.org/10.1177/10883576040190010601>
- Brown, D. (2019). *Art Therapies*. Jeihon. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0197455608000403>
- Camilleri, L. J., Maras, K., & Brosnan, M. (2022). Autism Spectrum Disorder and Social Story Research: A Scoping Study, Peer-Reviewed Literature Reviews. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 9, 21-38. <https://doi.org/10.1007/s40489-020-00235-6>

- Caroline, B., Jørgensen, T., Behrmann, B., Kristin, A., & Pettersen, A. (2023). Narrative therapy with children: A qualitative interview study with Danish therapists about the application of narrative practices. *[Journal Name Not Provided]*. <https://doi.org/10.1002/capr.12656>
- Daub, A., & Huber, T. (2020). Effectiveness of Social Stories on Social Skills for Elementary-Aged Students with Autism: A Literature Review. *International Journal of Education*, 12(4), 13-37. <https://doi.org/10.5296/ije.v12i4.17759>
- Davey, C. G., & McGorry, P. D. (2019). Early intervention for depression in young people: a blind spot in mental health care. *Psychiatry*, 6(3), 267-272. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(18\)30292-X](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(18)30292-X)
- Doostdar Toosi, M. S., Mirzaei, S. H., & Iranmanesh, A. (2024). A Comparative Study on the Effectiveness of Storytelling-Based Positive Self-Talk Training and Child-Centered Mindfulness on the Psychological Well-Being of Children with Cancer. *Transactions on Data Analysis in Social Science*, 6(1), 59-67. <https://doi.org/10.47176/TDASS.2024.59>
- Gharati, M., Kashani Vahid, L., & Asaseh, M. (2024). Develop a structural model of happiness of mothers with children with intellectual disabilities based on psychological capital with the mediation of cognitive flexibility and emotional regulation. *Journal of Psychological Science*, 23(133), 251-266. <https://doi.org/10.52547/JPS.23.133.251>
- Heemskerk, C. H. M., & Roebbers, C. M. (2024). Speed and Accuracy Training Affects Young Children's Cognitive Control. *Journal of Cognition and Development*, 25(5), 643-666. <https://doi.org/10.1080/15248372.2024.2363190>
- Lee, S. Y., & Cheon, K. A. (2024). Epidemiology and Diagnosis of Slow Learners (Borderline Intellectual Functioning). *Soa Chongsongyon Chongsin Uihak*, 35(3), 175-180. <https://doi.org/10.5765/jkacap.240010> PMID - 38966197 PMCID - PMC11220481
- Lorfinio, F., Scott, E. M., Carpenter, J. S., Cross, S., & Hermens, D. F. (2019). Clinical stage transitions in persons aged 12 to 25 years presenting to early intervention mental health services with anxiety, mood, and psychotic disorders. *Original Investigation*, 76(11), 1167-1175. <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2019.2360>
- Ma, Y., Wang, L., Li, M., & Wang, T. (2019). Meta-analysis of the effects of exercise programs in improving the balance ability of children with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 45(2), 144-154. <https://doi.org/10.3109/13668250.2019.1632040>
- Matthys, W., & Schutter, D. (2022). Improving our understanding of impaired social problem-solving in children and adolescents with conduct problems: implications for cognitive behavioral therapy. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 25(3), 552-572. <https://doi.org/10.1007/s10567-021-00376-y>
- Membride, H. (2019). Mental health: early intervention and prevention in children and young people. *British Journal of Nursing*, 25(10), 552-557. <https://doi.org/10.12968/bjon.2016.25.10.552>
- Morgan, A. (2020). *What is Narrative Therapy*. Dulwich Centre Publication. https://books.google.com/books/about/What_is_narrative_therapy.html?id=RadHAAAMAAJ
- Nareshkannan, J., & Shelvam, P. (2021). Effect of physical exercises on flexibility and reaction time among special children. *International Journal of Physical Education, Sports Health*, 8(3), 236-238. <https://www.kheljournal.com/archives/2021/vol8issue3/PartD/8-3-27-612.pdf>
- Niazmand, M. (2014). The effectiveness of storytelling on reducing anxiety sensitivity and improving cognitive performance of sixth grade students with dyslexia. *Monthly Education*, 43(5), 24-36.
- Ramezani Lashkariani, S., Rezaei Tarazooj, S., & Salimi, M. (2020). A Comparative Study of Lifestyle and Cognitive-Emotional Regulation in Mothers of Children with Learning Disabilities and Mothers of Typically Developing Children. *Transactions on Data Analysis in Social Science*, 2(2), 81-88. <https://doi.org/10.47176/TDASS.2020.81>
- Rezaei, F., Havad Motab, M., & Jouli, Z. (2014). The effectiveness of combining movement and storytelling on motor skills and anxiety in children with developmental coordination disorder during quarantine. *Motor Behavior*, 14(48), 83-104. https://mbj.ssric.ac.ir/article_3472.html
- Shoshani, A., Braverman, S., & Meirow, G. (2021). Video games and close relations: Attachment and empathy as predictors of children's and adolescents' video game social play and socio-emotional functioning. *Computers in human Behavior*, 114, 106578. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106578>
- Singh, R. (2024). Intellectual Ability and Subjective Well-Being of Slow Learner: A Case Study with Academic and Behavioral Intervention. *International Journal of Indian Psychology*, 12(2), 3036-3045
DIP - 3018.3001.3266.20241202. <https://doi.org/10.25215/1202.266>
- Vahedi, M., Qoltash, A., & Charkh Abi, P. (2019). The effect of teaching science concepts through storytelling on social skills and verbal intelligence of bilingual preschoolers. *The Culture of Counseling and Psychotherapy*, 10, 81-110. <https://www.sid.ir/paper/213888/>
- Wergeland, G., Riise, E. N., & Ost, L. (2021). Cognitive behavior therapy for internalizing disorders in children and adolescents in routine clinical care: A systematic review and meta-analysis. *Clinical psychology review*, 83, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101918>

